

PROJECTE D'ESTUDI

LA IMPREMTA A XÀTIVA (1702-1707): EL PATRIMONI BIBLIOGRÀFIC RECUPERAT

Pedro J. Rueda Ramírez | UNED | pjrueda@terrassa.uned.es

1. Objectius

l'objectiu d'aquest projecte és l'estudi d'un taller d'impressió establert a Xàtiva a principis del segle XVIII.

El procés d'investigació comprèn:

- a. un apartat bibliogràfic de reconstrucció de la producció i d'estudi dels materials d'impremta;
- b. la difusió dels resultats a través de publicacions, una web amb el catàleg i una exposició virtual.

Aquest projecte intenta reconstruir la producció bibliogràfica, seguir la pista als impressors al llarg de la seva trajectòria i establir un model d'interpretació del desenvolupament d'una impremta local del Regne de València.

2. La impremta a Xàtiva (1702-1707)

Després d'un intent fracassat al començament del segle XVII (fins ara desconegut en la historiografia local xativina) la impremta arriba a Xàtiva en 1702. La producció bibliogràfica local en el XVIII es limita a tan sols sis impresos coneguts de moment. El treball de Llorca i Boluda (1993) va situar al 1702 l'arribada de Claudio Page i Llorens Mesnier a Xàtiva però no coneixiem fins ara impresos d'enguany (núm. 1). La resta de la producció és de 1704 (núm. 2-6). És molt probable que la inestabilitat provocada per la Guerra de Successió impedirà un normal desenvolupament de la impremta. Les notícies són molt escasses i contradictòries. Al 1707 la destrucció de la ciutat per les tropes del candidat Borbó acaba amb el taller d'impremta.

3. La impremta local: metodologia d'estudi

La proliferació de tallers locals més enllà de les grans ciutats és un tema clau de la història de la impremta del XVIII. El projecte planteja un estudi detallat dels materials tipogràfics, vinyetes i tot el material xilogràfic de la impremta a partir d'una detallada reconstrucció de la producció del taller.

La documentació d'arxiu conservada és escassa però serà analitzada acuradament. La impremta va arribar a Xàtiva gràcies a l'iniciativa de la Seu. En aquest arxiu eclesiaàstic es conserven les actes capitulars que arpleguen com a vi des d'Alacant: "Llorens Mesnier, llibrer y que té molts desigs de venir a esta per ser ciutad de més concurs a hon li pareix pasaro més comodament per la habilitat de ser impresor y saber obrar làmines". La desaparició quasi completa de l'arxiu municipal al 1707 impedeix comptar amb algunes fonts primàries fonamentals.

En la descripció i anàlisi es seguirà la metodologia de la bibliografia material, la història del llibre i la història de la lectura, procurant unir la descripció tècnica de l'imprès amb la reconstrucció del context cultural de cada obra publicada.

4. El patrimoni recuperat

La bibliografia pionera de Sarthou no recollia la localització d'exemplars ni proporcionava dades suficients per a una correcta identificació. En aquest projecte intentem localitzar el nombre més gran d'exemplars de cada edició i realitzar la descripció detallada de cada exemplar incloent les anotacions, marques de propietat i qualsevol altre element que ens permeti detectar l'ús de l'imprès, el pas per diferents propietaris, etc. D'aquesta manera el patrimoni queda recuperat i disponible per als investigadors que tindran un ràpid accés a tota la informació dels exemplars controlats.

1 SÁNCHEZ DEL CASTELLAR Y ARBUSTANTE, MANUEL
Introducción a la curia y enlace misterioso. De dillección de enemigos, y sufragio por las almas / que predico en la iglesia parroquial de Santa Tecla, de la ciudad de Jativa, este año 1702. - Manuel Sanchez del Castellar y Arbustante. En Jativa : por Claudio Page ... [1702].
[4]. 24 p. : 4°
Sign.: [1]. A-C⁴
Exemplars: ALBACETE Biblioteca Pública del Estado 854(7). -- HUESCA Biblioteca Pública del Estado B-15-2383(15). -- ORIHUELA Biblioteca Pública del Estado Fernando de Loazes 5815(7). -- VALENCIA B. Col. Corpus Christi Va 354/48(10).
Ref.: CCPB000143415-2; CCPB000437540-8 y CCPB000437539-4.

2 PRIVILEGIOS Y FRANQUEZAS
Privilegios y franquezas de la muy noble, y leal villa de Almansa confirmados por el Rey D. Phelipe Quinto ... en el año 1704.
Impressos en Xativa : por Claudio Page. [1704].
54 p. : 4°
Sign.: A-F, G³
Exemplars: MADRID Real Academia de la Historia 9/442 (f. 83-109). -- Real Biblioteca VIII 609.
Ref.: CCPB000349690-2 -- IBIS.

3 RICO, JOSÉ (O.F.M.)
Oración fúnebre panegirica en las honras, que el conuento de ... San Francisco de ... Xativa, continuo en celebrar à la memoria de d. padre ... Ambrosio Navarro ... de la ... Orden tercera de Penitencia del Serafico Patriarca / dixola ... fr Joseph Rico ... sacila a luz ... Arquileo Pasqual Anguaret ... En Xativa : por Claudio Page, 1704.
[8]. 21. [3] p. [1] h. de grab. : 4°
Sign.: 4°. [1]. A-C⁴
Exemplars: ORIHUELA Biblioteca Pública del Estado Fernando de Loazes 1697(8). -- 5792(2). -- 5794(5). -- PAMPLONA Universidad de Navarra. -- VALENCIA Biblioteca Valenciana. Fondo antiguo XVIII/F-14. -- XVIII/F-92. -- XVIII/382(10).
Ref.: Aguilar Piñal VII, 111.675 -- CCPB00001006-2 -- CCPBValencia - Palau 267.418 -- REBIUN -- Xarxa de Lectura Pública Valenciana.

4 GAVILA, JOSÉ
Oración fúnebre, que en las sumptuosas exequias, celebre en su Santa Iglesia la antiquissima, herculica, y augusta ciudad de Xativa, Baronesa de Canales, la Akudia y de la Torre ... a su mas amado hijo el V. Doctor Ambrosio Navarro, presbytero / dixó Don Joseph Gavila ... dia 13 de Março de 1704 ...
En Xativa : por Claudio Page, delante S. Francisco, [1704].
[16]. 23 p. [1] h. de grab. : 4°
Sign.: 4°. [1]. A-C⁴

Exemplars: ALBACETE Biblioteca Pública del Estado 1174(6). -- BARCELONA Universidad de Barcelona B-65/5(64). -- CASTELLÓN DE LA PLANA Biblioteca Pública del Estado XVIII/174(6). -- ORIHUELA Biblioteca Pública del Estado Fernando de Loazes 5794(7). -- 5783(6). -- 1697(7). -- PALMA DE MALLORCA Biblioteca Pública del Estado 12918(2). -- VALENCIA Universidad de Valencia Var 216(6). -- Biblioteca Valenciana XVIII/382(11). -- NP24-25/F-97. -- B. Col. Corpus Christi Va 35-4/20(8).
Ref. Bibliog. Aguilar Piñal IV, 182.1247 -- CCPB000060974-9 -- CCPBValencia -- CCPBValencia -- Herrero Salgado 1305 -- Palau 100.836 -- Xarxa de Lectura Pública Valenciana -- Ximeno II, 210.

5 GASCÓN, JUAN BAUTISTA (O.R.)
El vivo muerto, panegyrico funeral en las memorables honras ... en el ... conuento de predicadores de la antiquissima ciudad de Xativa ... al ... venerable doctor Ambrosio Navarro ... / dixó ... Fr. Juan Bautista Gascon ... de Predicadores. En Xativa : por Claudio Page ... [1704].
[12]. 82. [1] p. : 4°
Sign.: 4°. A-C⁴

Exemplars: MONTSERRAT Abadía F-Oct. 134(4). -- ORIHUELA Biblioteca Pública del Estado Fernando de Loazes 5794(6). -- 16652(10). -- 16977(9). -- PALMA DE MALLORCA Biblioteca Pública del Estado 12918(1). -- VALENCIA Universidad de Valencia Var 30(4). -- Var. 216(5).
Ref.: Aguilar Piñal IV, 174.1203 -- CCPB000170387-0 -- Palau 100.442 -- Xarxa de Lectura Pública Valenciana -- Ximeno II, 210.

6 SEBASTIA, FRANCISCO (O. CIST.)
Llanto y consuelo, oracion fúnebre que en las exequias celebre la Penitente Serafica Orden Tercera en su religiosissimo conuento del Gran Patriarca San Francisco de Assis, de la ciudad de Xativa al Venerable Doctor Ambrosio Navarro al Venerable Doctor Ambrosio Navarro ... / dixó dia 14 de marzo ... el M.R.P.M. Francisco Sebastia ... Munge Benito Cisterciense ... En Xativa : por Claudio Page ... 1704.
[20]. 27. [3] p. [1] h. de grab. : 4°
Sign.: 4°. A-D⁴
Exemplars: BARCELONA Universidad de Barcelona B-43/6/8-10. -- MURCIA Universidad de Murcia S-B-2244(7). -- ORIHUELA Biblioteca Pública del Estado Fernando de Loazes 5794(8). -- 5800(9). -- VALENCIA Biblioteca Valenciana 24/25/F-220. -- Universidad de Valencia Var. 216(4).
Ref.: Aguilar Piñal VIII, 617.4481 -- CCPB000437417-7 y CCPB00021294-3 -- CCPBValencia -- Herrero Salgado 1286 -- Palau 305.457 -- REBIUN -- RUECA -- Xarxa de Lectura Pública Valenciana -- Ximeno II, 210.

5. Difusió del patrimoni local

El projecte que contempla la difusió del patrimoni a través de dues vies: d'una banda l'edició en facsimil del primer imprès localitzat amb una introducció a la història de la impremta; per una altra, la creació d'una web que doni a conèixer el catàleg bibliogràfic i una exposició virtual en què la digitalització dels impresos permeti una difusió de la producció local.

La iniciativa no és l'única d'aquest tipus a la zona. Lliso Bartual i altres (2002) van presentar la bibliografia comarcal de la Vall d'Albaida com "com a eix integrador de tot el que es publica sobre la comarca". És una línia de difusió del patrimoni que permet integrar en la difusió digital l'oferta de materials de difícil accés i poc divulgats.

6. Conclusions

Per mitjà d'aquest projecte s'estan localitzant nous impresos desconeguts i té com a objectiu difondre i millorar el coneixement del patrimoni bibliogràfic local. El material recopilat estarà disponible en línia, la qual cosa permetrà corregir i millorar el coneixement de les edicions, ampliar el nombre d'exemplars controlats, etc. D'aquesta manera al 2007, durant la commemoració dels 300 anys de la pèrdua de la impremta a Xàtiva, tots els ciutadans interessats podran conèixer la història de la impremta i accedir a l'exposició virtual.

BIBLIOGRAFIA
Albert Berenguer, *Idro* (1971). La impremta en la provincia de Alicante (1602-1925). Alicante: Instituto de Estudios Alicantinos.
Lliso Bartual, *Fernando, Tolosa Robledo, Luis y Chufar Asensio, M^o José* (2002). La biblioteca pública portal de la sociedad de la información. En: Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas. Valencia, pp. 408-416.
Llorca, *Juan Alonso y Boluda Fruchó, Alfred* (1993). "Establiment de la impremta a Xàtiva". En: *Xàtiva. Fira d'agost 1993*. Xàtiva: Ajuntament, pp. 48-52.
Sarthou Carreces, *Carles* (1933-1934). "Bibliografía setabense". En: *Datos para la historia de Xativa*. Xativa: Mateu.

REFERENCIES
Aguilar Piñal, *Francisco*. *Bibliografía de autores españoles del siglo XVII*. Madrid, 108-1200.
CCPB <<http://www.mcu.es/ccpb/ccpb-esp.html>>
CCPBValencia <<http://www.lbc.es/catalogs/patrimoni/catalan/inici.php>>
CCPBValencia <http://bnc.cult.gva.es/screens/search_vsl.html>
Herrero Salgado, *Félix*. *Aportación bibliográfica a la oratoria sagrada española*. Madrid, 1971.

IBIS <<http://realibiblioteca.patrimoniocultural.es/>>
Palau y Dulcet, Antonio. *Manual del librero hispanoamericano*. Barcelona, 1948-1990.
REBIUN <<http://rebiun.cruce.org/>>
Xarxa de Lectura Pública Valenciana <<http://xlp.cult.gva.es/>>
Ximeno, Vicente. *Escritores del Reyno de Valencia*, 1747-1749.

Aquest treball s'ha realitzat en el marc del projecte "Normas y transgresiones culturales en el Siglo de Oro" (HUM2005-07609-C05-02)